

Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux

KOMMUNENKÄT OM KOMVUX 2022

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Innehåll

Slutsatser och förslag på åtgärder	5
Förslag på nationella åtgärder	6
Förslag till branscherna	6
Förslag till kommunerna	6
Inledning	7
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning	7
Kombinationsutbildningar	8
Elevstöd inom komvux	9
Disposition	9
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning	10
Yrkesutbildningar som erbjuds i olika samverkansområden	10
Hinder för breddat utbildningsutbud i samverkansområden	11
Branscher där det råder brist på APL-platser	12
Frågor för samverkan	14
Samråd med regionalt utvecklingsansvarig	15
Samråd med Arbetsförmedlingen	16
Kombinationsutbildningar	18
Inom vilka yrkesområden kombinationsutbildningar bedrivs	18
Svenskundervisning integrerat med yrkesutbildning	19
Nya kombinationsutbildningar under 2022	21
Utmaningar med kombinationsutbildningarna	23
Elevstöd inom komvux	25
Förekomsten av olika former av elevstöd	25
Finansiering av elevstödet	26
Övergången från gymnasieskola till komvux	28
Sammanfattning	30
För få sökanden och brist på APL-platser hindrar framväxten av fler yrkesutbildningar	30

Samverkan kommunerna sinsemellan fungerar ofta bra men samverkan med Arbetsförmedlingen kan förbättras	30
Vanligt med kombinationsutbildningar där svenska integreras i undervisningen	30
För låga svenskkunskaper och för få elever utmaning för kombinationsutbildningarna	31
Många typer av stöd till eleverna på kommunernas egna initiativ	31
Ovanligt med skriftliga rutiner för övergång från gymnasieskola till komvux	31

Slutsatser och förslag på åtgärder

Den här rapporten bygger på en enkätstudie som genomfördes under våren 2022 och som riktade sig till samtliga kommuner. Syftet med enkäten var att synliggöra kommunernas arbete med att utveckla yrkesutbildningar inom komvux, svårigheter som kan utgöra hinder för utveckling och insatser som kommuner gör för att stödja elever inom komvux som helhet. Resultaten bekräftar den bild SKR tidigare lyft fram och de främsta slutsatserna är:

- Utformningen av statsbidraget för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regional yrkesvux) begränsar utvecklingen av yrkesutbildning inom komvux. Syftet med statsbidraget är att skapa fler platser inom yrkesvux men detta skulle uppfyllas i högre grad om statsbidraget vore mindre detaljstyrt och mer långsiktigt än vad det är idag.
- Mer behöver göras för att kombinationsutbildningarna ska kunna utvecklas och utökas. För låga kunskaper i svenska hos målgruppen är den främsta utmaningen med att erbjuda kombinationsutbildningar. Här behöver statsbidraget kunna användas mer flexibelt så att kommunerna kan kombinera sfi med stöd och yrkesinriktade insatser där det behövs.
- Många kommuner erbjuder stöd i olika former till eleverna för att de ska klara av och fullfölja studierna på komvux. Stödet är dock inte likvärdigt över landet. Här finns det behov av att kunna använda statsbidraget till stödjande insatser i större utsträckning än vad som är möjligt idag.
- Brist på APL-platser är ett hinder för att skapa fler platser på yrkesutbildningar inom komvux. Fler APL-platser i olika branscher behöver skapas för att yrkesutbildningen ska kunna växa.
- Efterfrågan på utbildning inom fler yrkesområden behöver öka, genom att höja elevernas intresse och kunskap om olika branscher. Det vanligaste hindret för att bredda utbildningsutbudet är för få sökande.
- SKR har tidigare lyft de problem som enkätstudien bekräftar. Till exempel har de lyfts i: ”Skrivelse avseende behov av att skyndsamt se över statsbidraget för regional yrkesvux samt insatser för individer på sfi ” och rapporten ”Anvisad att söka till reguljära studier och sen då?”.

- I utredningsdirektiven till ”En långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna” (2022:84) lyfts flera av dessa problemområden och utredningen har i uppdrag att föreslå åtgärder. En del problem behöver dock åtgärder idag, det kan inte vänta om komvux roll inom kompetensförsörjningen ska kunna stärkas. Därför föreslår SKR följande åtgärder på både nationell och lokal nivå.

Förslag på nationella åtgärder

- Gör en översyn av statsbidragen kopplade till yrkesvux. I väntan på utredningens betänkande kan statsbidraget förenklas genom att Förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning görs mer flexibel i utformningen. Många elever på sfi har inte förutsättningar att klara kombinationsutbildning med gymnasial yrkesutbildning. I dessa fall behöver sfi kunna kombineras med stöd och yrkesinriktade insatser i form av orienteringskurser med yrkessvenska och kunskaper om arbetslivet, yrkespraktik och språkstöd.
- Förbättra samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner genom att möjliggöra informationsöverföring och samverkan kring individer i behov av utbildning.

Förslag till branscherna

- Säkerställ att det finns APL-platser för alla elever i syfte att möjliggöra för fler att läsa yrkesutbildning inom komvux och säkerställa kompetensbehovet på arbetsmarknaden.
- Marknadsför yrken inom alla branscher i syfte att få fler individer att söka dessa utbildningsvägar.

Förslag till kommunerna

- Skapa bättre samverkan mellan gymnasieskola och komvux för att fånga upp elever som inte når examen inom gymnasieskolan.
- Utveckla samverkan med branscherna för att medverka till fler APL-platser, exempelvis utifrån den checklista som tagits fram i samverkan mellan SKR och svenskt näringsliv.
- Utveckla samverkan med andra kommuner för att kunna erbjuda ett bredare utbud av yrkesutbildningar.

Inledning

Den här rapporten redovisar resultaten från en enkätstudie som SKR genomförde under våren 2022. Enkäten gick ut till samtliga kommuner i Sverige. Totalt 182 kommuner svarade på enkäten vilket utgör en svarsfrekvens på 73 procent.¹ En orsak till bortfall är att vissa kommuner inte bedriver komvux utan samverkar med annan kommun om detta. I enkäten ställdes frågor om regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regional yrkesvux), kombinationsutbildningar och elevstödjande insatser inom komvux. Frågorna avser komvux på grundläggande och gymnasial nivå samt komvux i svenska för invandrare (sfi). Utbildning som bedrivs inom ramen för komvux som särskild utbildning är inte inkluderad.

Resultaten i rapporten som avser regional yrkesvux bygger på frågor ställda till den så kallade huvudsökande kommunen (den kommun som är huvudsökande i ansökan om statsbidraget för regional yrkesvux hos Skolverket). Det finns totalt 45 huvudsökande kommuner och av dessa svarade 33 stycken (73 procent) på enkäten. Resultaten i rapporten gällande kombinationsutbildningar och elevstödjande insatser omfattar däremot samtliga kommuner som har svarat på enkäten.

År 2018 genomförde SKR en enkätstudie om regional yrkesvux riktad enbart till de huvudsökande kommunerna. Det var totalt 42 huvudsökande kommuner av 48 möjliga som svarade på den enkäten vilket ger en svarsfrekvensen på 88 procent. I den här rapporten görs en inledande jämförelse mellan resultaten på 2022 års enkät och resultaten i enkäten från 2018.

Regional yrkesinriktad vuxenutbildning

Sedan 2017 kan kommunerna söka statsbidrag för regional yrkesvux. Statsbidraget regleras i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Enligt förordningen ska kommuner samverka i kluster om minst tre i planeringen och genomförandet av utbildningen för att

¹ Svarsfrekvensen är beräknad utifrån antal kommuner som anordnar komvux vilket här definieras utifrån hur många kommuner som rapporterade in uppgift om elever till Statistiska Centralbyrån (SCB) för kalenderåret 2021. Totalt 249 kommuner rapporterat in uppgift om elever för detta kalenderår.

erhålla statsbidraget. Kommunerna ska även samråda om utbudet med den regionalt utvecklingsansvarige (RUA) samt Arbetsförmedlingen. Syftet med statsbidraget är öka utbildningsutbudet i samverkansområdet och möta kompetensbehoven på den regionala arbetsmarknaden.

Antalet elever som har läst statsbidragsfinansierade kurser inom regional yrkesvux har ökat från 37 700 elever 2017 till 59 800 elever 2020. En anledning till ökningen av antalet elever är att statsbidraget har vuxit under åren. År 2017 fanns det knappt 1 400 miljoner kronor att söka i statsbidrag och 2020 uppgick bidraget till 2 320 miljoner kronor. Det totala elevantalet på komvux 2020 var 400 392 elever. Det antal elever på komvux som under 2020 studerade minst 400 poäng yrkeskurser mot en inriktning motsvarande gymnasieskolans yrkesprogram var 45 617 personer (Skolverkets officiella statistik). 2022 var statsbidraget, inklusive tilläggsanslag under året, 5 193 miljoner kronor men aviserade minskningar finns i budgetpropositionen för 2023. Statsbidraget går att söka för yrkesvux, lärlingsvux, och yrkesförarutbildning. Det är separata bidrag inom ett regional yrkesvux-paraply och sökta bidrag går inte att förflytta sinsemellan. De samverkande kommunerna som ansöker om statsbidrag ska göra det gemensamt. Enligt förordningen ställs också krav på arbetsplatsförlagt lärande (APL) som en del av regional yrkesvux.

Kommunerna delfinansierar yrkesvux med tre sjundedelar av de utbildningsplatser de har fått statsbidrag för. Undantagna från detta krav är dock kombinationsutbildningar, lärlingsvux och yrkesförarutbildningar.

Kombinationsutbildningar

Kombinationsutbildningar är ett samlingsnamn på utbildningar som innehåller yrkesutbildning och utbildning i svenska (sfi och/eller svenska som andraspråk sva). Det finns många olika varianter av upplägg och innehåll på dessa utbildningar. Här ska även elevstödande insatser ingå. Det bedrivs också olika former av yrkesorienterande eller yrkesinriktad sfi, med inslag av gymnasiala kurser eller orienteringskurser samt eventuell praktik. Dessa utbildningar är inte berättigade till statsbidrag och finansieras enskilt av kommunerna. I enkäten som ligger till grund för resultaten i den här rapporten har frågor ställts kring kombinationsutbildningar som består av sfi eller sva i kombination med yrkeskurser på gymnasial nivå, alltså den form av kombinationsutbildningar som är statsbidragsgrundande. Hur utbildningen ska organiseras är upp till varje kommun, till exempel huruvida ämnena läses integrerat eller parallellt.

Elevstöd inom komvux

Det ökade behovet av stödinsatser för eleverna i komvux har framhållits i ett flertal statliga utredningar. I *En annan och en andra chans* (SOU 2018:71) lyfts behovet av förstärkt elevstöd och specialpedagogiska insatser i komvux på grund av den förändrade målgruppen för komvux över tid. *Utredningen Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk* (KLIVA) (SOU 2020:66) pekar på den högre andelen nyanlända och individer med kort tidigare utbildning inom komvux som är i behov utav stöd. Även i Skolverkets rapport från de senaste genomförda regionala dialogerna om vuxenutbildning nämns behovet av stödjande insatser för att möta elevernas behov. I betänkandet *I Mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning* (SOU 2022:34) lyfts behovet av att se över det samlade behovet av stöd och elevhälsa inom komvux. Utredningen betonar också vikten av rutiner för övergång mellan gymnasieskola och komvux för att underlätta för elever att slutföra sin gymnasieutbildning inom komvux.

Elevstödet inom komvux är mindre reglerat än i övriga skolformer. Enligt 2 kap. 26 § skollagen (2010:800) får huvudmannen för komvux anordna elevhälsa motsvarande den som måste finnas i övriga skolformer, men det är inget krav. Det finns heller inte någon reglering om särskilt stöd för elever inom komvux. Däremot har eleverna rätt till extra anpassningar. Extra anpassningar består av stödjande insatser som genomförs inom ramen för den ordinarie undervisningen. Enligt läroplanen (Lvux12) för vuxenutbildningen ska utbildningen också anpassas till elevens individuella behov och förutsättningar.

Disposition

I följande avsnitt redogörs för resultaten av enkätstudien som SKR skickade ut våren 2022. I det första avsnittet presenteras resultaten gällande regional yrkesvux, i det andra avsnittet resultaten gällande kombinationsutbildningar, och slutligen resultaten avseende elevhälsa. Rapporten avslutas med en slutdiskussion.

Regional yrkesinriktad vuxenutbildning

Yrkesutbildningar som erbjuds i olika samverkansområden

Resultaten i detta avsnitt om yrkesutbildningar bygger på enkätfrågor som är riktade enbart till huvudsökande kommun. Det är således antal och/eller andel huvudsökande kommuner som visas i tabeller och diagram. Den huvudsökande kommunen har svarat för sitt samverkansområde. Tabell 1 visar yrkesutbildningar som erbjuds inom ramen för regional yrkesvux i samverkansområdet 2018 och 2022.

Tabell 1: Kommunkluster som erbjuder utbildning inom olika yrkesområden som en del av regional yrkesinriktad vuxenutbildning, 2018 och 2022. Antal och andel (%).

	2018		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Barn och fritid	42	100%	32	97%
Vård och omsorg	41	98%	32	97%
Restaurang och livsmedel	40	95%	28	85%
Fordon och transport	37	88%	28	85%
Industriteknik	36	86%	26	79%
Handel och administration	35	83%	24	73%
Bygg och anläggning	34	81%	30	91%
El och energi	33	79%	26	79%
VVS och fastighet	31	74%	19	58%
Hotell och turism	28	67%	23	70%
Hantverk	21	50%	15	46%
Naturbruk	18	43%	15	46%

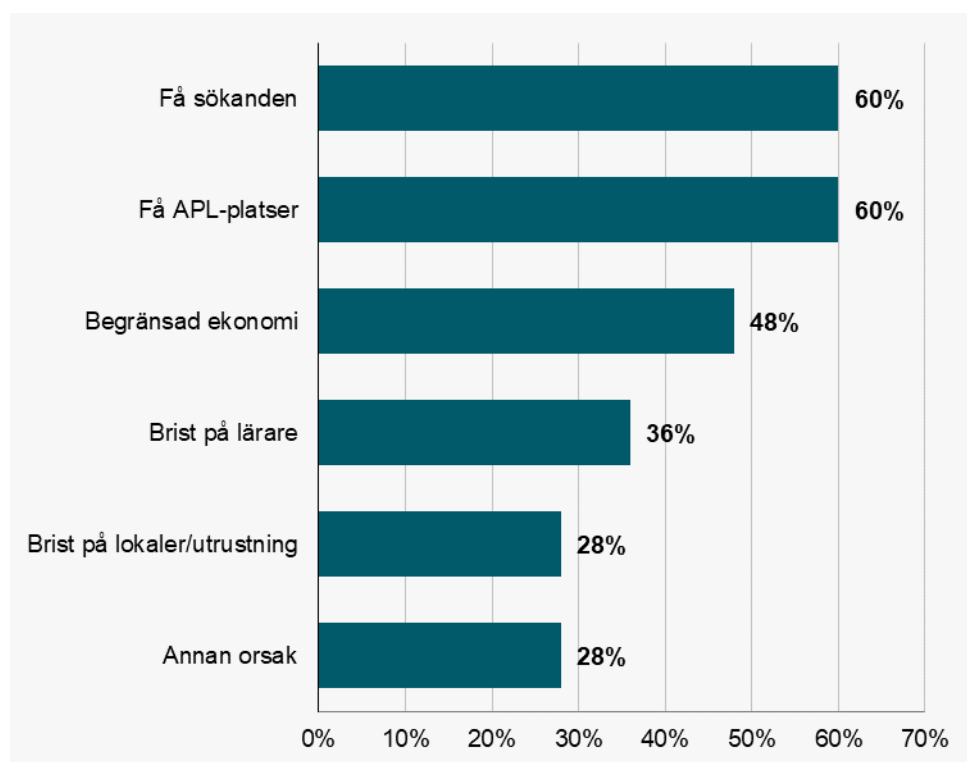
Not: flera svarsalternativ möjliga.

Resultaten visar att andelen kommuncluster som erbjuder de olika yrkesutbildningarna generellt sett har minskat något förutom vad gäller utbildningarna bygg och anläggning, hotell och turism och naturbruk där andelen kommuncluster som erbjuder utbildningarna har ökat.

Hinder för breddat utbildningsutbud i samverkansområden

Det finns 8 huvudsökande kommuner (24 procent) som inte anser att det finns några hinder mot att bredda utbudet av yrkesutbildningar i samverkansområdet. Resterande huvudsökande kommuner anser att det finns hinder för att bredda utbildningsutbudet. Figur 1 visar de största hindren som de huvudsökande kommunerna identifierar för samverkansområdet 2022.

Figur 1: Andel (%) huvudsökande kommuner som anser att det finns hinder mot att bredda utbudet av yrkesutbildningar inom ett samverkansområde.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

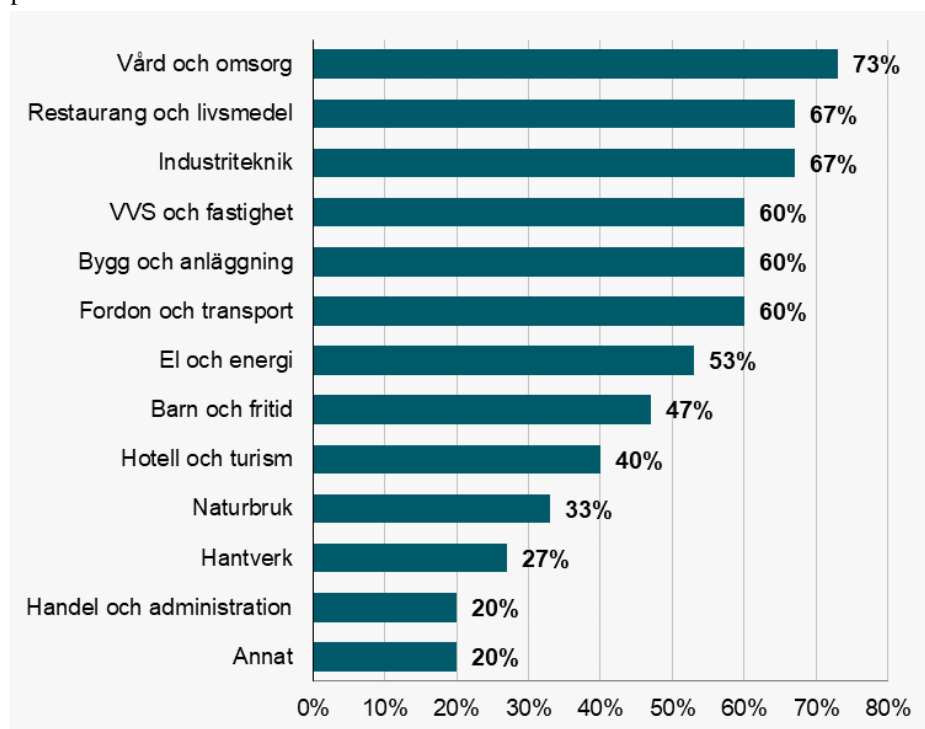
En majoritet (60 procent) av de huvudsökande kommunerna som anser att det finns hinder mot att bredda utbudet av yrkesutbildningar, anser att för få sökande är ett hinder mot att erbjuda ett bredare yrkesutbildningsutbud inom

samverkansområdet. En lika stor andel huvudsökande kommuner har svarat att bristen på APL-platser begränsar dem från att bredda utbudet av yrkesutbildningar. Det senare kan delvis vara en effekt av Covid19-pandemin som har försvårat möjligheten att genomföra arbetsplatsförlagt lärande. Nästan hälften, 48 procent, av de huvudsökande kommunerna menar att begränsade ekonomiska resurser är ett hinder för att bredda utbildningsutbudet, kortsiktiga statsbidrag nämns särskilt i de öppna svaren. En ganska stor andel, 36 procent anser också att bristen på lärare med erfarenhet av att utbilda inom vissa yrkesområden utgör ett hinder. Runt en fjärdedel av de huvudsökande kommunerna menar att brist på lokaler och utrustning i samverkansområdet utgör hinder.

Branscher där det råder brist på APL-platser

Figur 2 visar inom vilka branscher som de huvudsökande kommunerna anser att det finns brist på APL-platser, av de 60 procent av huvudsökande kommuner som anser att bristen på APL-platser är ett hinder mot att bredda utbildningsutbudet.

Figur 2: Andel (%) huvudsökande kommuner som anser att det finns för få APL-platser inom olika branscher, av huvudsökande kommuner som anser att det finns för få APL-platser.

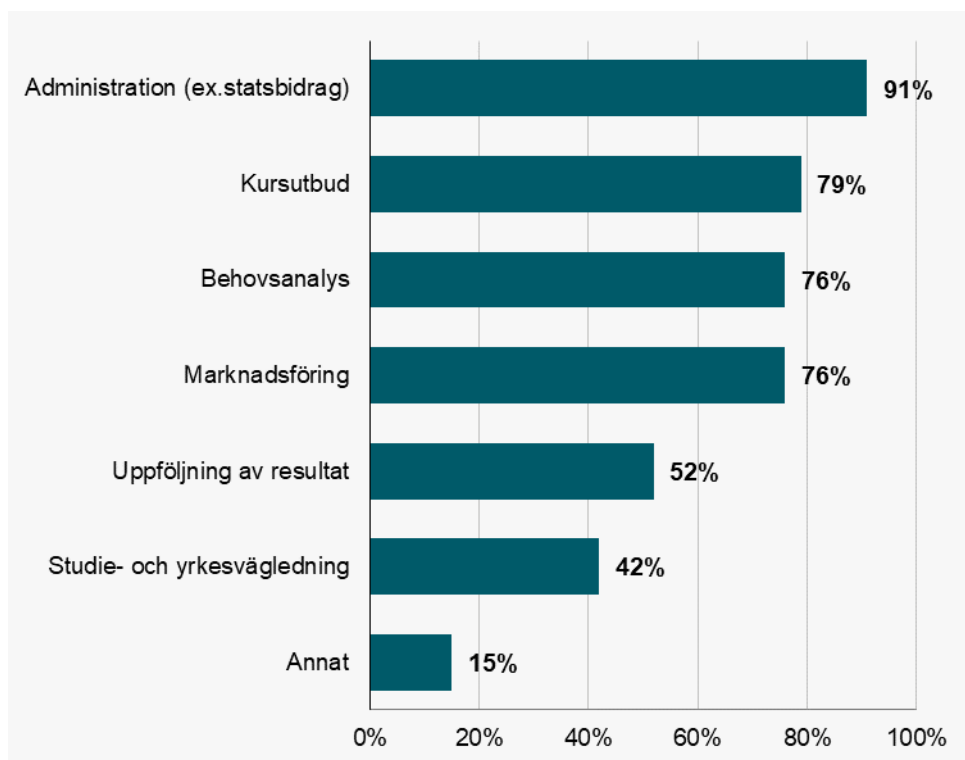
Not: flera svarsalternativ möjliga.

Över 60 procent anser att det finns brister på APL-platser inom vård och omsorg, restaurang och livsmedel samt inom industriteknik. Det är också en majoritet som menar att det finns brist på APL-platser inom branscherna VVS och fastighet, bygg och anläggning samt fordon och transport. Minst andel, 20 procent, anser att det finns brist på APL-platser inom handel och administration. Även inom branscherna naturbruk och hantverk är det något mindre andel som anser att det finns brist på APL-platser, 33 respektive 27 procent. Totalt 40 procent menar att det finns för få APL-platser inom hotell och turism, och ungefär hälften anser att det finns brist på APL-platser inom barn och fritid samt el och energi. Vilka branscher som de huvudsökande kommunerna nämner har brist på APL-platser, vilket i sin tur hindrar ett breddat utbud av yrkesutbildningar i samverkansområdet, kan vara relaterat till hur situationen har sett ut under Covid19-pandemin. I öppna svar nämns att vissa branscher drabbats mer än andra men där lyfts också att problem med APL-platser fanns redan före pandemin.

Frågor för samverkan

Enligt förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska kommunerna samverka i konstellationen minst tre kommuner om planering och genomförande av utbildningen. Vad kommunerna inom samverkansområdet samverkar om kan se lite olika ut. Figur 3 visar vad kommunerna samverkar kring för frågor.

Figur 3: Vad kommunerna inom ett samverkansområde samverkar kring inom ramen för regional yrkesvux. Andel (%) huvudsökande kommuner.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

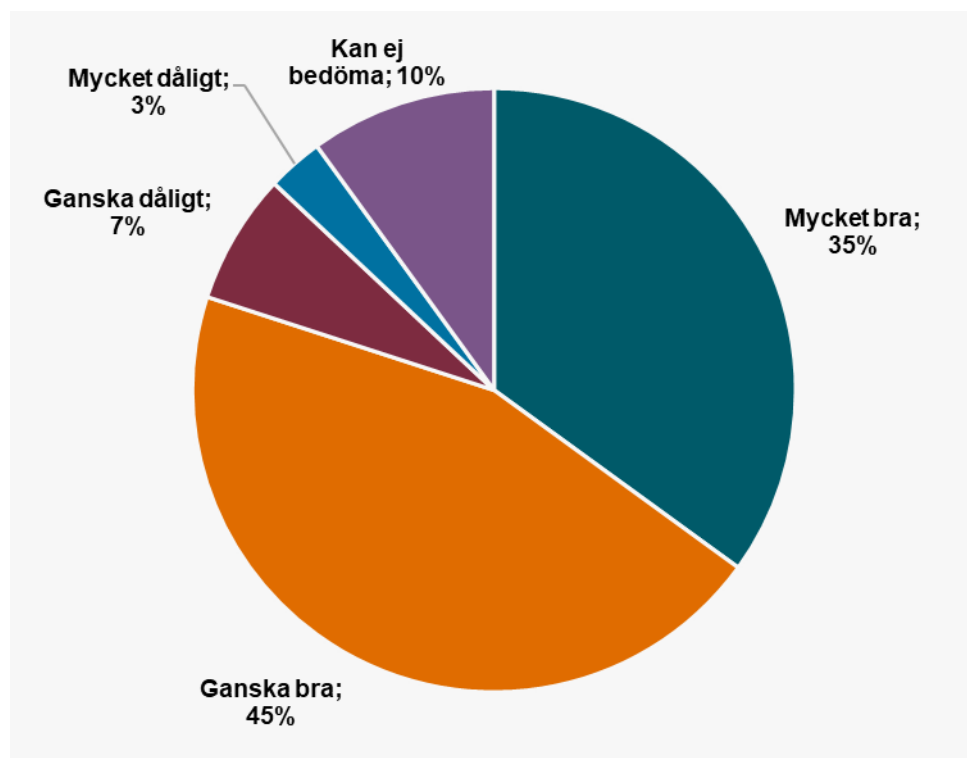
Över 90 procent av de huvudsökande kommunerna anger att kommunerna i samverkansområdet samverkar kring administration. Detta är en förutsättning för att söka statsbidraget eftersom ansökan om statsbidrag enligt ovan nämnda förordning, vid tidpunkten för enkätstudien, ska göras gemensamt av de samverkande kommunerna. Vidare anger närmare 80 procent av de huvudsökande kommunerna att det finns en samverkan kring kursutbudet. Även detta är en förutsättning för statsbidraget enligt nämnda förordning. Utöver

denna samverkan, anger 76 procent av de huvudsökande kommunerna att kommunerna i samverkansområdet samverkar om behovsanalys respektive marknadsföring. Runt hälften av de huvudsökande kommunerna nämner även samverkan kring uppföljning av resultat. Slutligen är det en ganska stor andel, 42 procent, som menar att kommunerna samverkar kring studie- och yrkesvägledning.

Samråd med regionalt utvecklingsansvarig

Figur 4 visar hur de huvudsökande kommunerna anser att samråden med regionalt utvecklingsansvarig aktör har fungerat inom ramen för planeringen av regional yrkesvux.

Figur 4: hur samråden med regionalt utvecklingsansvarig aktör har fungerat i planeringen av regional yrkesvux. Andel (%) huvudsökande kommuner.

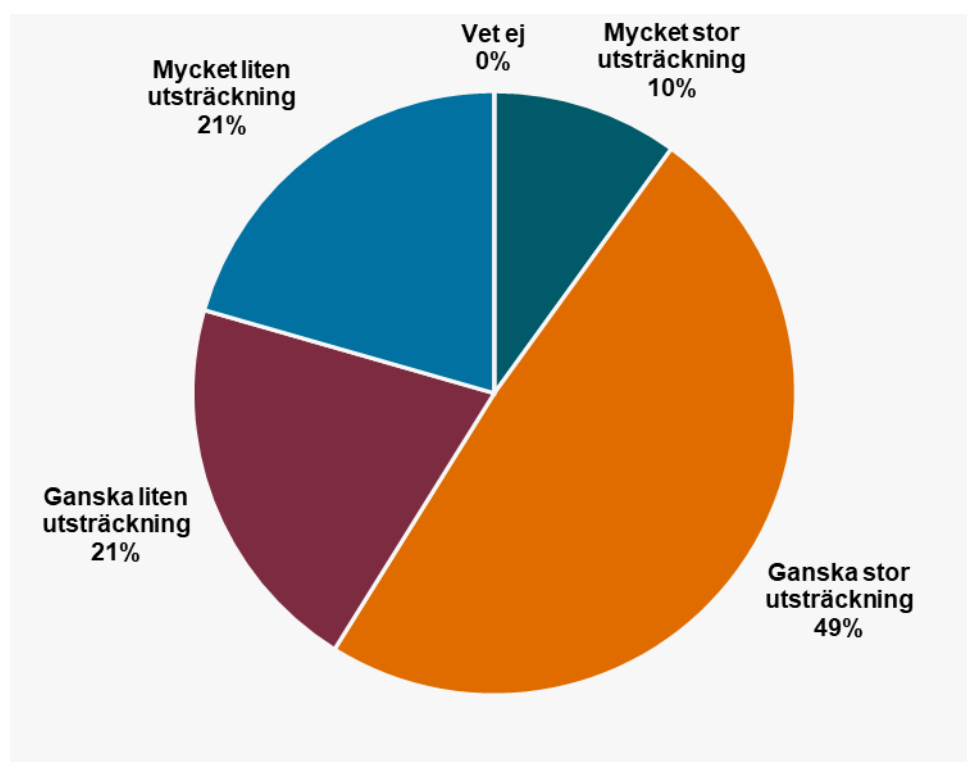
35 procent av de huvudsökande kommunerna anser att samråden med regionalt utvecklingsansvarig har fungerat mycket bra och 45 procent anser att det fungerat ganska bra i planeringen av regional yrkesvux. Få huvudsökande

kommuner, 10 procent, anger att denna form av samråd har fungerat mycket eller ganska dåligt. Det är också 10 procent av de huvudsökande kommunerna som inte kan bedöma hur samråden har fungerat.

Samråd med Arbetsförmedlingen

De huvudsökande kommunerna har även fått frågan i vilken utsträckning kommunerna samråder med Arbetsförmedlingen i planeringen av regional yrkesvux. Figur 5 visar resultatet.

Figur 5: i vilken utsträckning kommunerna samråder med Arbetsförmedlingen i planeringen av regional yrkesvux. Andel (%) huvudsökande kommuner.

Endast 10 procent av de huvudsökande kommunerna anger att kommunerna samråder med Arbetsförmedlingen i mycket stor utsträckning i planeringen av regional yrkesvux. Däremot anger runt hälften av de huvudsökande kommunerna att kommunerna i ganska stor utsträckning har denna form av samråd. Sammantaget är det 42 procent av de huvudsökande kommunerna som anger att kommunerna samverkar med Arbetsförmedlingen i mycket eller ganska liten utsträckning. Det är en stor andel i sammanhanget givet att samråd

med Arbetsförmedlingen ska genomföras enligt förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. I de öppna svaren framkommer ett behov av att utveckla den samverkan som finns.

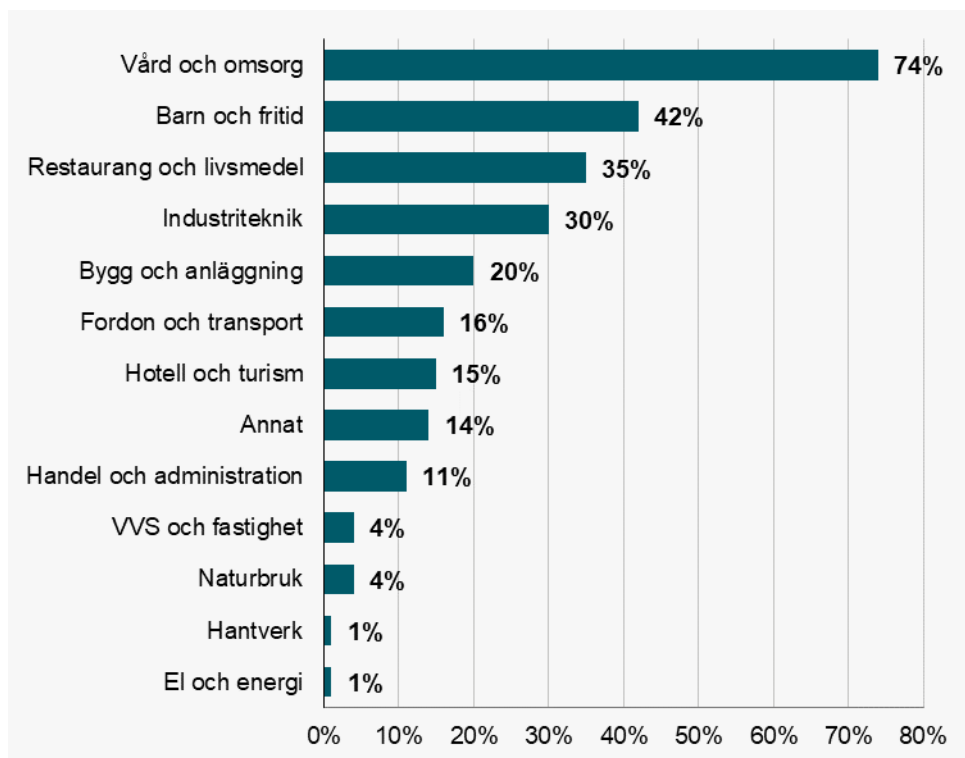
Kombinationsutbildningar

Resultaten som presenteras i detta avsnitt bygger på frågor ställda till samtliga kommuner. Antal och andelar som presenteras i diagrammen utgör således antal och andelar av kommunerna som har svarat på enkäten.

Inom vilka yrkesområden kombinationsutbildningar bedrivs

Det är totalt 63 procent av kommunerna som anger att de bedriver kombinationsutbildningar medan 37 procent anger att de inte gör det. Figur 6 visar inom vilka yrkesområden som kommunerna som bedriver kombinationsutbildningar bedriver dessa.

Figur 6: Andel (%) kommuner som bedriver kombinationsutbildningar inom olika yrkesområden, av dem som bedriver yrkesutbildning.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

Diagrammet visar att en klar majoritet, 74 procent, anordnar kombinationsutbildningar inom vård och omsorg. Ganska många bedriver även kombinationsutbildningar inom barn och fritid (42 procent). Runt en tredjedel erbjuder kombinationsutbildningar inom restaurang och livsmedel respektive inom industriteknik. Vidare är det runt en fjärdedel som bedriver kombinationsutbildningar inom fordon och transport respektive hotell och turism. En mindre andel, 11 procent, anordnar kombinationsutbildningar inom handel och administration. Enbart ett fåtal kommuner har kombinationsutbildningar inom VVS och fastigheter, naturbruk, hantverk respektive inom el och energi. Covid19-pandemin har givetvis påverkat utbudet av utbildningar och därmed också resultatet vi ser här.

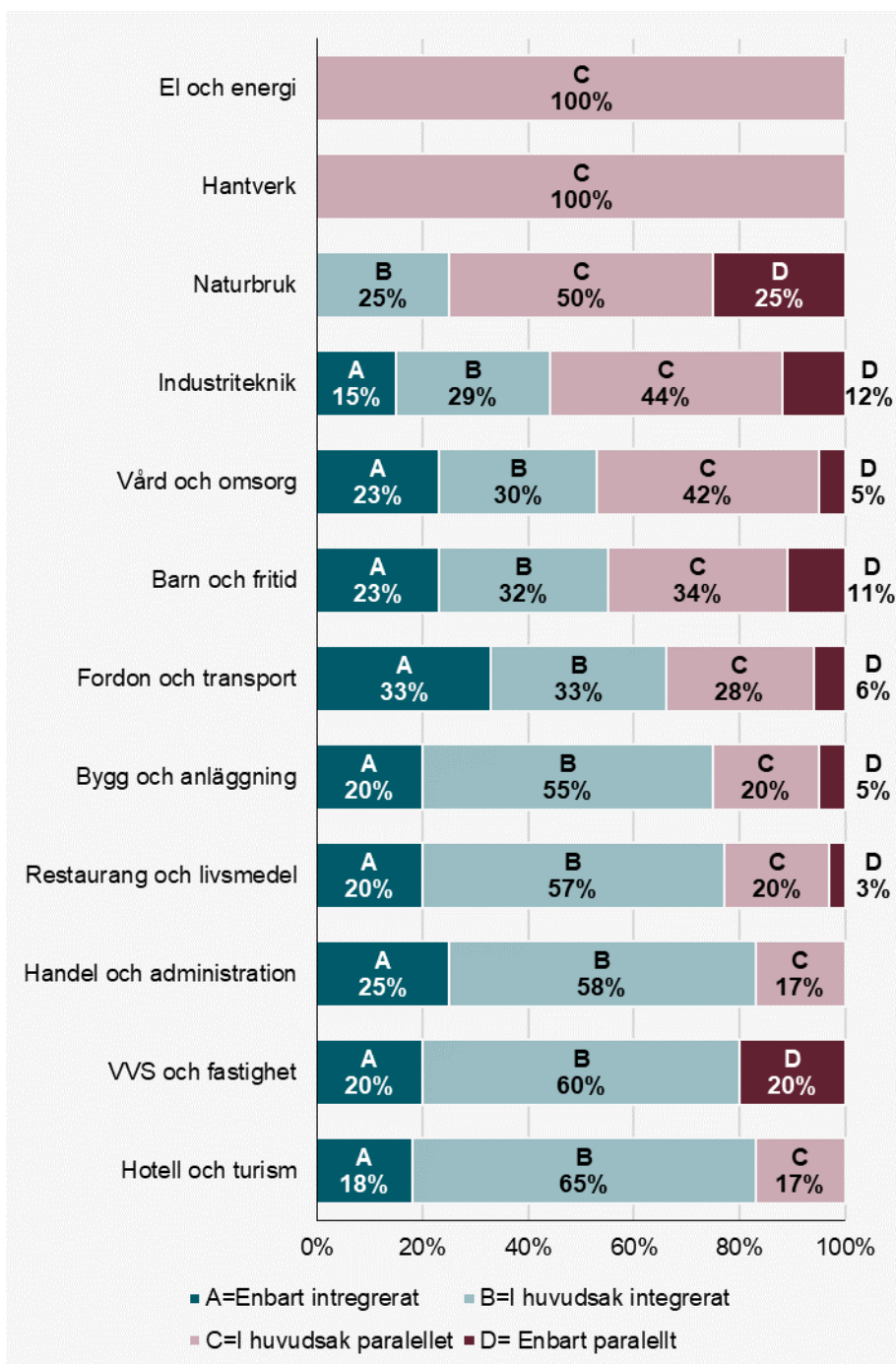
En relativt stor andel, 14 procent, anger att de anordnar kombinationsutbildningar inom ett annat område. De öppna svaren i enkäten visar att det bland annat handlar om kombinationsutbildningar inom lager och logistik, textil samt lokalvård.

Svenskundervisning integrerat med yrkesutbildning

Det finns olika sätt att genomföra kombinationsutbildningar. De kan vara helt integrerade eller parallella. I ett integrerat utbildningsupplägg samplanerar och undervisar yrkes- och språklärare eleverna i samma klassrum och målen är integrerade. Även APL planeras och bedöms gemensamt. I ett kombinerat upplägg samverkar yrkeslärare och språklärare i viss grad vad gäller planering och bedömning av undervisningen och planeringen av APL. Det parallella genomförandet är som namnet antyder två parallella spår inom en och samma utbildning, ett spår för svenska språket och ett spår för yrkesutbildningen.

Tabell 7 visar andel kommuner som bedriver kombinationsutbildningar integrerat eller parallellt, av de kommuner som bedriver kombinationsutbildningar inom respektive yrkesområde.

Figur 7: Andel (%) kommuner som bedriver svenskundervisning integrerat respektive parallellt med yrkesutbildningen, av de kommuner som bedriver kombinationsutbildning inom respektive yrkesområde.

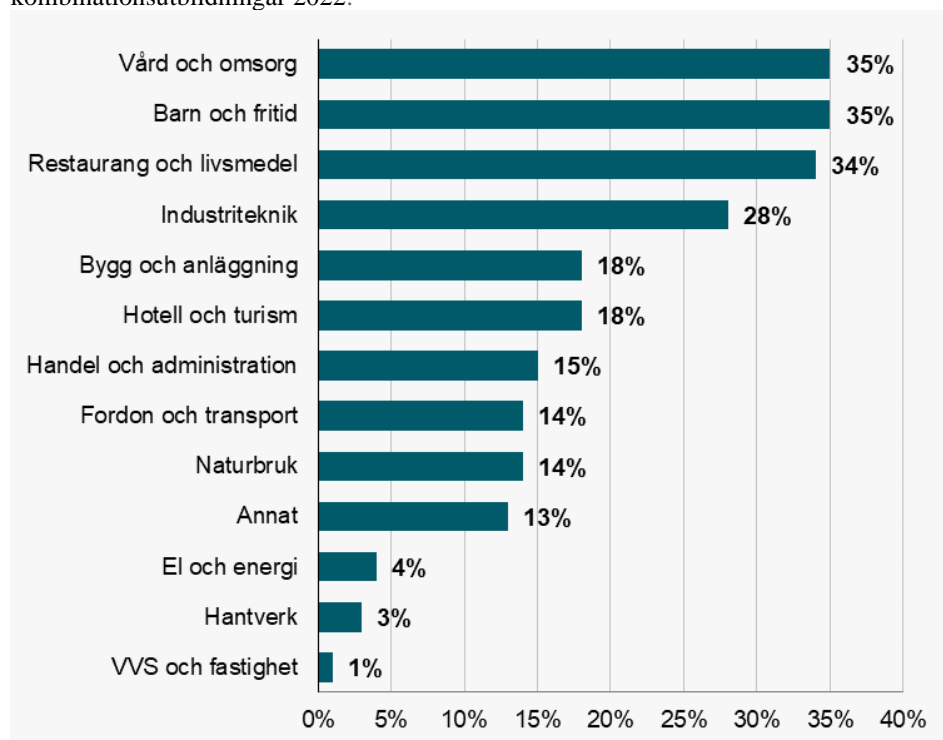
Generellt sett är det mer vanligt förekommande med integrerade kombinationsutbildningar än med kombinationsutbildningar som bedrivs parallellt. Runt 80 procent av kommunerna som bedriver kombinationsutbildningar inom hotell och turism, VVS och fastighet, handel och administration, restaurang och livsmedel respektive bygg och anläggning, bedriver dessa utbildningar i huvudsak eller enbart integrerat. Det är också över hälften av kommunerna som bedriver kombinationsutbildningar inom fordon och transport, barn och fritid respektive vård och omsorg som arrangerar utbildningen i huvudsak eller enbart integrerat.

Mindre vanligt är det med integrerade utbildningar inom industriteknik där 44 procent av kommunerna bedriver kombinationsutbildningar i huvudsak eller enbart integrerat, samt i naturbruk där ingen kommun bedriver utbildningen helt integrerat men där 25 procent av kommunerna däremot gör det i huvudsak integrerat. Inom hantverk samt el och energi bedrivs utbildningen enbart parallellt. Det är dock få kommuner som bedriver kombinationsutbildningar inom hantverk samt el och energi. Som vi kunde se i figur 6 är det enbart 1 procent av kommunerna som gör det inom dessa respektive yrkesområden.

Nya kombinationsutbildningar under 2022

Kommunerna fick frågan om de planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar under 2022. Resultaten visar att 59 procent av kommunerna planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar under året, medan 41 procent inte gör det. Figur 8 visar inom vilka yrkesområden kommunerna som planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar, planerar att starta dem inom.

Figur 8: Andel (%) kommuner som planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar inom olika yrkesområden 2022, av de kommuner som planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar 2022.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

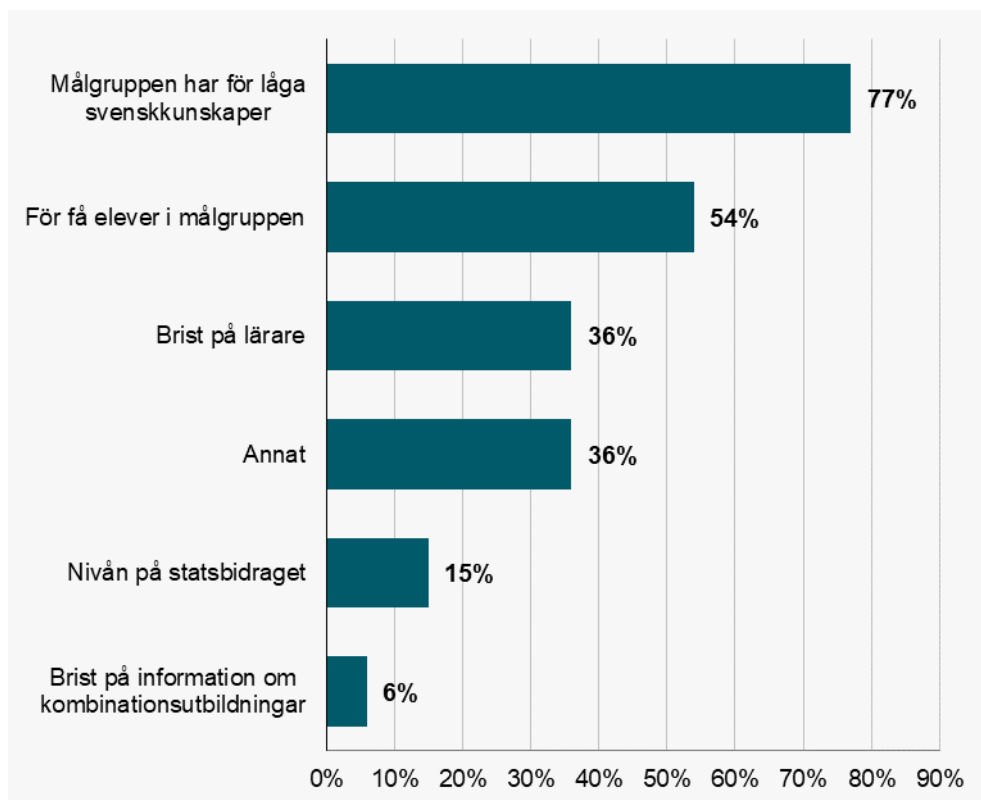
Störst andel kommuner planerar att starta utbildningar inom vård och omsorg, barn och fritid, samt restaurang och livsmedel. Här är det ungefär en fjärdedel av kommunerna som planerar att göra det. Även inom industri teknik är det relativt många kommuner som planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar under året. Totalt 28 procent av kommunerna anger att de planerar det. Inom bygg och anläggning samt hotell och turism är det 18 procent som planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar inom respektive yrkesområde. Vidare är det mellan 13 och 15 procent av kommunerna som anger att de har planer på att starta upp nya kombinationsutbildningar inom handel och administration, fordon och transport respektive naturbruk. Det är också 13 procent av kommunerna som anger att de har planer på att starta upp kombinationsutbildningar inom ett annat yrkesområde. De flesta kommuner anger lokalvård här. Endast ett fåtal kommuner planerar att starta upp nya kombinationsutbildningar inom el och energi, hantverk samt inom VVS och fastighet.

Utmaningar med kombinationsutbildningarna

En stor andel av kommunerna anser att det finns utmaningar gällande deras möjlighet att erbjuda kombinationsutbildningar finansierade med statsbidrag. Hela 79 procent av kommunerna anser det, medan 21 procent av kommunerna anser att dessa utmaningar inte finns.

De kommuner som anser att det finns utmaningar, identifierar olika utmaningar med att erbjuda kombinationsutbildningar. Figur 9 visar vilka utmaningar kommunerna ser.

Figur 9: Andel (%) kommuner som ser olika utmaningar med att erbjuda kombinationsutbildningar med statsbidrag, av de kommuner som ser utmaningar.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

77 procent av kommunerna anser att målgruppen har för låga svenskkunskaper för att läsa yrkeskurser på gymnasial nivå. Det är också många kommuner, 54 procent, som anser att det finns för få elever i målgruppen. Vidare anger hela 36 procent av kommunerna att bristen på lärare är en utmaning. Färre kommuner,

15 procent, anser att nivån på statsbidraget bidrar till göra det svårare att erbjuda kombinationsutbildningar. Enbart 6 procent anser att brist på information om kombinationsutbildningar är en utmaning.

Det är också 36 procent av kommunerna som anger att det finns andra utmaningar än de som visas i de fasta svarsalternativen. De öppna svaren kopplade till detta svarsalternativ visar dock att det ryms liknande utmaningar här som i de fasta svaren. Till exempelvis nämns kortsiktiga statsbidrag, vilket gör det svårt att planera och genomföra utbildningen, snäva statsbidrag som enbart kan kombineras med yrkesutbildning på gymnasial nivå samt brist på APL-platser vilket begränsar vilken utbildning huvudmannen kan erbjuda. Brist på behöriga lärare och brist på lärare med erfarenhet av språk- och kunskapsutvecklande arbete nämns också. Samverkan med till exempel andra kommuner som ingår i samma kommunkluster är också något som nämns som en utmaning, samt svårigheter med att rekrytera elever.

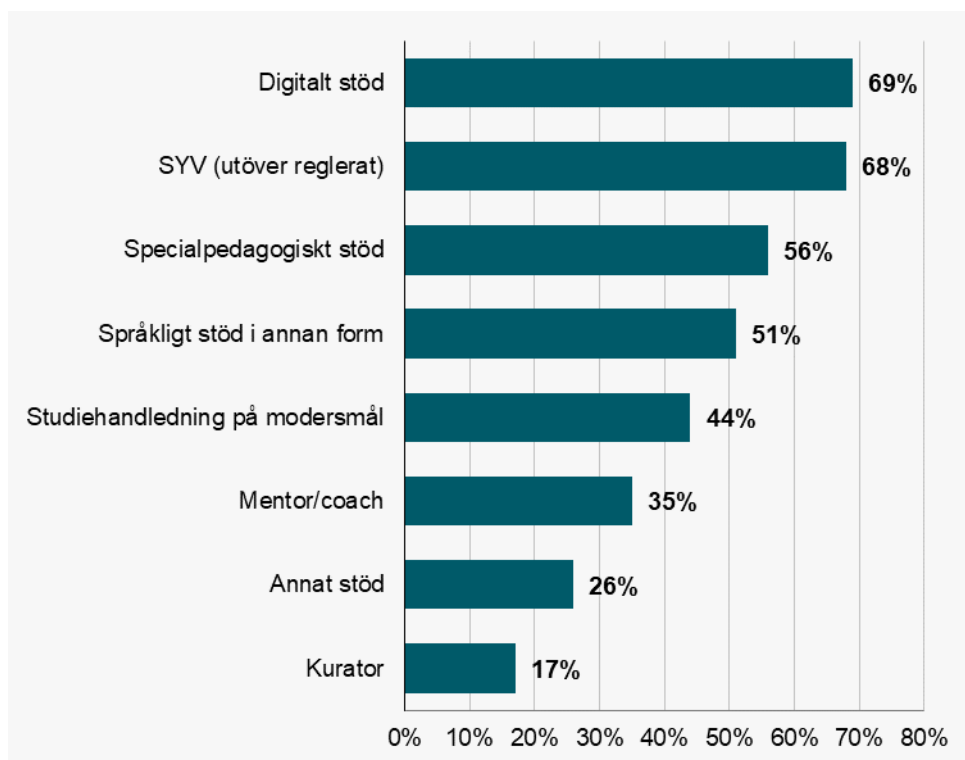
Elevstöd inom komvux

Förekomsten av olika former av elevstöd

I stort sett samtliga kommuner, 97 procent, erbjuder någon form av elevstöd till sina komvuxelever. Stödet kan genomföras i olika former. Om utbildningen sker av upphandlad aktör kan i vissa fall elevstöd vara reglerat i avtal. En del kommuner kopplar stödet till utbildning i egen regi medan en del har Lärcentrum som är öppna för alla elever, oavsett regi.

Figur 10 visar de olika formerna av elevstöd som kommunerna erbjuder.

Figur 10: Andel (%) kommuner som erbjuder olika former av elevstöd inom komvux.

Not: flera svarsalternativ möjliga.

En av de vanligaste formerna av stöd är digitalt stöd vilket 69 procent av kommunerna erbjuder. Det digitala stödet kan exempelvis omfatta lånedator, tillgång till ett lärcentrum med såväl datorer som personal eller stöd i

ansökningsförfarande till komvux. Det är även 69 procent av kommunerna som erbjuder studie- och yrkesvägledning utöver den studie- och yrkesvägledning som är reglerad.

Vidare är det mer än hälften av kommunerna som erbjuder någon form av specialpedagogiskt stöd till eleverna. Det stödet kan utformas som ett individuellt stöd, men kan också utformas som en form av ”studieverkstad” dit elever kan komma för att få stöd i studierna. De kan exempelvis handla om läs- och skrivstöd, studieteknik och hjälp med struktur i studierna.

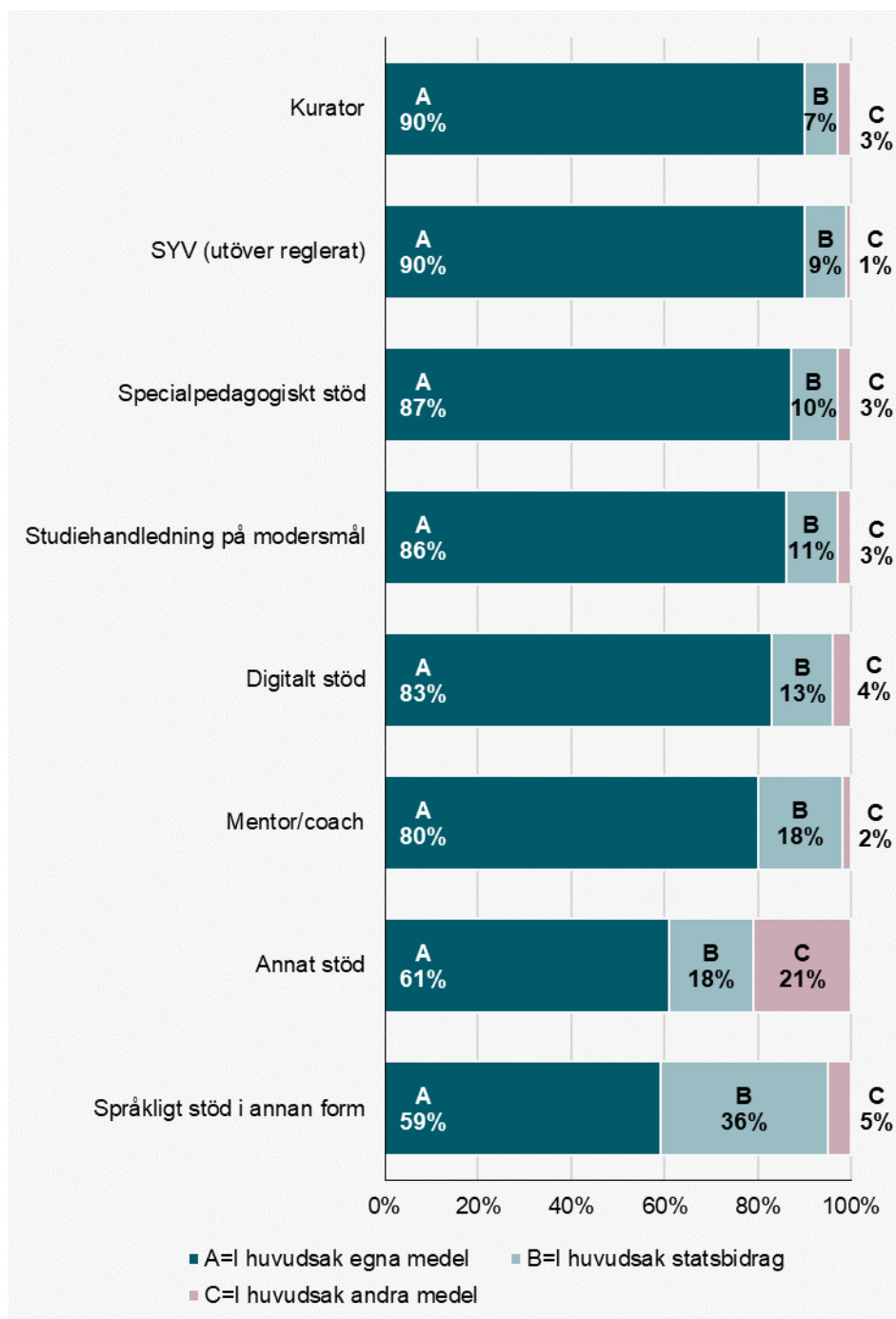
En majoritet av kommunerna, 51 procent, erbjuder språkstöd i någon form. En hög andel av eleverna inom komvux har ett annat modersmål än svenska och har behov av stöd för att klara av studierna och för att utveckla det svenska språket. Det är många kommuner som erbjuder studiehandledning på modersmål vilket också är ett språkstöd, 44 procent av kommunerna gör det. Flera elever kan ha behov av modersmålsstöd för att få ett djup i ämneskunskaper genom att lära via sitt starkaste språk. Exempel på det senare är kommuner som erbjuder studiehandledning på modersmål inom ett yrkespaket.

Att erbjuda kuratorsstöd är mindre vanligt, endast var sjätte kommun erbjuder det. Lite mer vanligt är det att erbjuda stöd i form av tillgången till mentor/coach, 35 procent av kommunerna erbjuder den formen av stöd. Det är 26 procent av kommunerna som erbjuder någon annan form av stöd än det som nämns i de fasta svarsalternativen. I de öppna svaren går att utläsa att det till exempel avser stöd i form av mentorer, koordinatörer, socialpedagoger och bibliotekarier.

Finansiering av elevstödet

Stödinsatserna kan finansieras genom kommunens egna medel, statsbidrag eller genom andra medel, såsom ESF-medel. Figur 11 visar hur stor andel av kommunerna som i huvudsak har olika finansiering för olika former av stöd.

Figur 11: Andel (%) kommuner som i huvudsak finansierar olika former av stöd via egna medel, statsbidrag respektive andra medel, av de kommuner som erbjuder olika former av stöd.

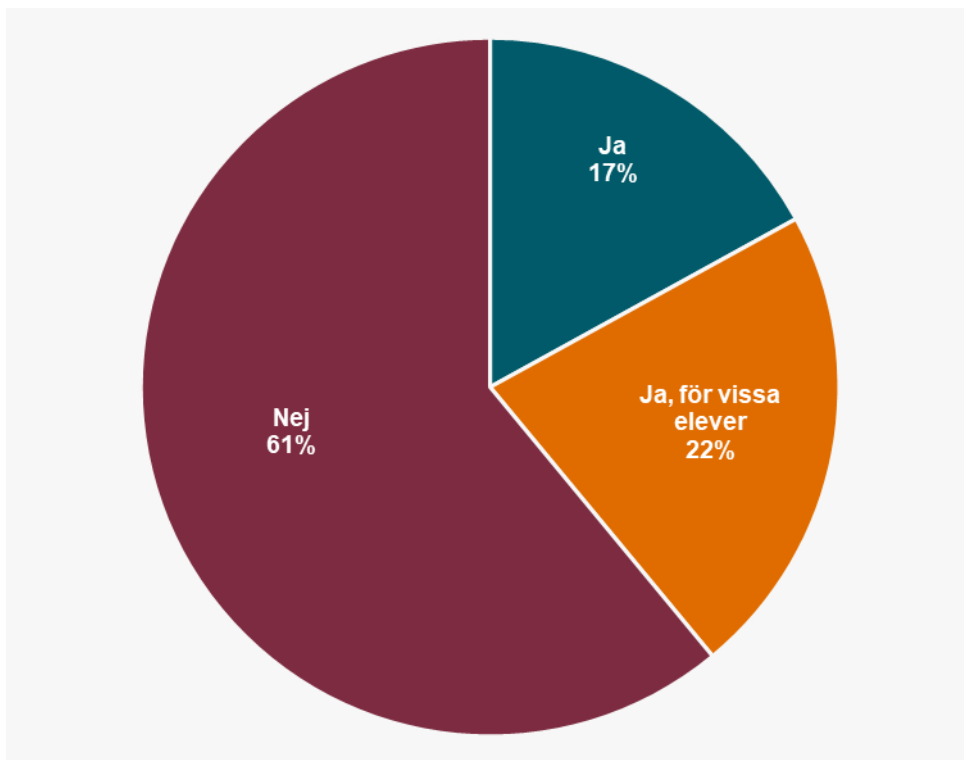
Resultaten visar att kommunerna i huvudsak använder egna medel för finansieringen av olika stödinsatser. Runt 90 procent av kommunerna finansierar kurator, studie- och yrkesvägledning, specialpedagogiskt stöd respektive studiehandledning på modersmål med egna medel. Något färre använder egna medel för att finansiera digitalt stöd och mentor/coach. Här har 13 respektive 18 procent av kommunerna statligt bidrag och några få kommuner har även andra medel som de finansierar verksamheten med. Majoriteten av kommunerna använder dock kommunala medel för att finansiera verksamheten. Stödinsatser som språkstöd är vanligt förekommande inom kombinationsutbildningar och där används statsbidrag för det ändamålet. Över en tredjedel av kommunerna anger att språkstödet finansieras i huvudsak av statsbidrag.

En del kommuner nämner även annat stöd som de erbjuder eleverna och som 61 procent av kommunerna finansierar med egna medel, 18 procent med statsbidrag och 21 procent med andra medel. De formerna av stöd som nämns här är exempelvis lärcentra, öppen studieverkstad och hjälp med studieteknik.

Övergången från gymnasieskola till komvux

Om övergången mellan gymnasieskolan och komvux fungerar väl blir det en form av stöd för eleverna. En bra övergång leder till att elever hamnar på rätt utbildning, får relevant information inför sina studier och motiveras att slutföra studierna inom komvux. I övergången finns också möjlighet att fånga upp information från gymnasieskolan gällande elevernas eventuella behov av stöd. Ett sätt att säkerställa en bra övergång är att kommunerna har skriftliga rutiner för denna. Figur 12 visar hur stor andel av kommunerna som idag har skriftliga rutiner för övergången mellan gymnasieskolan och komvux, vilka som har det för vissa elever och vilka som saknar det helt.

Figur 12: Andel (%) kommuner som har skriftliga rutiner för övergång mellan gymnasieskola och komvux.

Resultaten visar att de flesta kommuner (61 procent) idag saknar skriftliga rutiner för övergången till komvux. Enbart 17 procent av kommunerna har sådana skriftliga rutiner, och 22 procent har det för vissa elever som exempelvis elever på introduktionsprogram.

Sammanfattning

För få sökanden och brist på APL-platser hindrar framväxten av fler yrkesutbildningar

De vanligaste hindren för att bredda utbudet av yrkesutbildningar är dels för få sökanden, dels för få APL-platser. Detta uppger 60 procent av de kommuner som står som huvudsökande för statsbidraget. Begränsad ekonomi (48 procent), brist på lärare (28 procent) samt brist på lokaler/utrustning (28 procent) är också hinder.

Brist på APL-platser är en utmaning för många branscher och varierar utifrån de lokala förhållandena. Brist på platser är vanligast när det gäller vård och omsorg, restaurang och livsmedel, samt industriteknik. Men det är också fallet inom en rad andra områden som VVS och fastighet, bygg och anläggning, fordon och transport, el och energi där fler än hälften uppger brist.

Samverkan kommunerna sinsemellan fungerar ofta bra men samverkan med Arbetsförmedlingen kan förbättras

Statsbidraget innebär att samverkan ska ske mellan de minst tre sökande kommunerna. Samverkan sker vanligtvis när det gäller administration, kursutbud, behovsanalys och marknadsföring. Men det kan även handla om uppföljning av resultat och studie- och yrkesvägledning. Hela 80 procent av de huvudsökande kommunerna uppger att samråden fungerat mycket eller ganska bra i planeringen av regional yrkesvux. Endast 10 procent anser att det har fungerat mycket eller ganska dåligt.

Det är relativt vanligt att samråd sker med Arbetsförmedlingen, 60 procent gör detta i mycket eller ganska stor utsträckning men 40 procent av kommunerna samverkar inte i någon större utsträckning. I de öppna svaren framkommer ett behov av att utveckla den samverkan som finns.

Vanligt med kombinationsutbildningar där svenska integreras i undervisningen

Två tredjedelar av kommunerna bedriver kombinationsutbildningar. Detta är absolut vanligast inom vård och omsorg, barn och fritid och restaurang och livsmedel.

Inom många områden är det vanligt att svenskundervisning bedrivs integrerat med undervisningen, men det finns också områden som hantverk och el och energi där undervisningen sker helt parallellt. Över hälften av kommunerna planerade att starta upp nya kombinationsutbildningar under 2022. Dessa gällde vanligtvis vård och omsorg, barn och fritid, restaurang och livsmedel samt industriteknik.

För låga svenskkunskaper och för få elever utmaning för kombinationsutbildningarna

Av de kommuner som såg utmaningar med att erbjuda kombinationsutbildningar uppgav en stor del av kommunerna utmaningar med att målgruppen har för låga svenskkunskaper och över hälften anger att det finns för få elever i målgruppen. Drygt en tredjedel uppgav också brist på lärare.

Många typer av stöd till eleverna på kommunernas egna initiativ

Nästan samtliga kommuner erbjuder någon form av elevstöd till komvuxeleverna. Digitalt stöd såsom lånedatorer eller tillgång till lärcentrum med stödjande personal är vanligt, precis som extra studie- och yrkesvägledning. Även specialpedagogiskt stöd och språkligt stöd ges av omkring hälften av kommunerna. Därtill förekommer studiehandledning på modersmål, coachning och kuratorsstöd.

Dessa stöd går utöver vad kommunerna är skyldiga att erbjuda. En stor del av finansieringen kommer från kommunerna själva och endast en begränsad del via statsbidrag, projektstöd eller annan finansiering.

Ovanligt med skriftliga rutiner för övergång från gymnasieskola till komvux

En bra övergång mellan gymnasiet och komvux kan handla om att motivera elever att slutföra sina studier genom komvux, att få relevant information och hamna på rätt utbildning. Idag har knappt en femtedel av kommunerna skriftliga rutiner för denna övergång generellt, och lika många uppger att de har det för vissa elever såsom elever på introduktionsprogram.

Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux

Rapporten bygger på en enkätstudie som genomfördes under våren 2022 och riktade sig till samtliga kommuner. Den beskriver kommunernas arbete med att utveckla yrkesutbildningar inom komvux, svårigheter som kan utgöra hinder för utveckling och insatser som kommuner gör för att stödja elever inom komvux. Rapporten lyfter förslag på insatser på såväl lokal som nationell nivå för att stärka arbetet med kompetensförsörjning genom komvux.

Upplysningar om innehållet
Karin Darin, karin.darin@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2022
ISBN: 978-91-8047-077-3
Produktion: SKR